

Hoofdstuk 3

Verhandeling tegen bepaalde snobs, die tuinen voor ijdelheid en luiheid misbruiken. Wat is het ware gebruik ervan? Zij zijn geschikt voor wijsgeren en geleerden; de filosofie zelf is erin opgevoed en grootgebracht

Toen ik dit met heftige stem en een verhit gezicht gezegd had, zei Langius op bedarde toon tegen mij: 'Jij bent me een tuinliefhebber, Lipsius, jij houdt van deze bloeiende en blozen-de nimf, maar ik ben bang dat je liefde geen maat kent. Jij prijst weliswaar de tuinen, maar op zo'n manier dat je vooral de ijdele bijkomstigheden erin bewondert, terwijl je hun ware en rechtmatige genietingen over het hoofd ziet. Want je kijkt althans begerig naar de kleuren, blijft staan bij de perken en zoekt de bloemen uit bekende en onbekende werelddelen. Waarom toch? Moet ik soms aannemen dat jij ook tot die nieuwe sekte van pedanteriken en luiwammesen behoort, die een zeer goede en eertijke zaak tot een instrument van twee ondeugden hebben gemaakt, van ijdelheid en luiheid? Met dat doel houden zij immers tuinen. Zij verzamelen fanatiek bepaalde exotische plantjes en bloemen en, hebben zij ze eenmaal verworven, dan koesteren en verzorgen zij ze angstvalliger dan enige moeder haar eigen kind. Zij sturen brieven naar de Balkan, Griekenland of India om een zaadje of bloembol te vragen. Het afsterven van een nieuwe bloem doet hun meer pijn dan de dood van een oude vriend. Heeft iemand wel eens gelachen om de Romein, die vanwege zijn vis rouwkleren droeg⁷⁴? Zij dragen rouw om hun plant. Als iemand in deze florale competitie iets nieuws of zeldzaams in zijn bezit gekregen heeft, wat loopt hij ermee te koop! Wat zijn de overige concurrenten afgunstig en jaloeers! Ieder van hen gaat even somber naar huis als vroeger bij de pretor-verkiezing Sulla of Marcellus na een nederlaag. Wat moet ik ervan zeggen? Is het niet een prettige vorm van gestoordheid, vergelijkbaar met de dwaasheid van kinderen die om hun poppen en puzzelstukjes verbleken en ruziemaken? Moet je zien hoe vijtig ze in de tuin bezig zijn: zij zitten, wandelen rond, gapen, slapen en verder niets; zij hebben geen tuin om zich in hun vrije tijd erin terug te trekken, maar om zichzelf er in luiheid te begraven. O profaan geslacht! Met recht zou ik ze weren van de mysteriën van de ware, besloten tuin, die naar mijn weten van nature bestemd is voor een gematigd

genoegen, niet voor vertoon; voor rust, niet voor luiheid. Zou ik ooit zo wankelmoedig kunnen zijn dat het verwerven of verliezen van een of ander zeldzaam plantje mij opwindt of terneeslaat? Neen, ieder ding heeft voor mij zijn waarde, en afstand nemend van de charme van het nieuwe weet ik dat het om planten, om bloemen gaat, kortstondige en vergankelijke dingen, waarvan de eerste dichter⁷⁵ zeer toepasselijk zei:

Zephyrus' adem doet sommige groeien maar andere verwelken.

Daarom versmaad ik die genietingen en verfraaiingen niet (het bewijs heb je voor ogen), maar ik verschil in dit opzicht van slappelingen als Hortensius, dat ik ze onbezorgd tracht te verwerven, ze onbezorgd bezit en ze onbezorgd verlies. Evenmin ben ik zo krachteloos en afgeleefd dat ik mij in de schaduwen van mijn tuin verberg en als het ware begraaf. In die werkeloosheid vind ik ook mijn werk, dáár ontdekt mijn geest wat hij zonder enige verrichting verrichten, zonder enige arbeid bewerkten kan. 'Nooit ben ik minder alleen,' zei iemand⁷⁶, 'dan wanneer ik alleen ben; nooit heb ik meer te doen dan wanneer ik niets te doen heb.' Een uitstekende opmerking: in de tuin ontstaan, zou ik durven te beweren. Tuinen zijn uiteraard ingesteld om de geest te verkwikken, niet om het lichaam te ontspannen, zij dienen als een heilzame toevlucht uit de drukte en de beslommeringen. Zijn de mensen je tot last? hier zul je tot jezelf komen. Hebben bezigheden je uitgeput? hier zul je met nieuwe kracht vervuld worden, waar de geest het voedsel van de rust vindt en uit de zuivere lucht inspiratie tot een nieuw leven opdoet. Neem de wijsgeren van vroeger: in tuinen hebben zij gewoond; de geleerden van vandaag: in tuinen scheppen zij genoegen en dáár zijn hun meeste, goddelijke geschriften ontstaan, die wij bewonderen en die geen ouderdom en loop der tijden zullen doen verdwijnen. Aan het groenbegrone Lyceum danken wij vele uiteenzettingen over de natuur, aan de belommerde Academie vele ook over de zeden, en uit die ruime tuinen hebben zich de rijke stromen der wijsheid verbreed, die wij drinken, en die met hun vruchtbare watervloed de aarde overstroomd hebben. Natuurlijk verheft de geest zich méér en richt hij zich méér naar het hogere, wanneer hij vrij en ongebonden zijn hemel ziet, dan wanneer hij in de kerken van huizen en steden opgesloten en vastgebonden wordt. Dichters, komt hier om een onvergankelijk dichtwerk te scheppen, geleerden, komt hier om te denken en te schrijven, wijsgeren, houdt hier Uw betogen over gemoedrust en standvastigheid, over leven en